

NOVI FILOLOŠKI PRINOSI AKADEMIKA STJEPANA DAMJANOVIĆA

Stjepan Damjanović
NOVI FILOLOŠKI PRINOSI

Zagreb, Matica hrvatska, 2014.

Kao prva knjiga *Novoga niza* biblioteke Hrvatska jezična baština Matice hrvatske u svibnju 2014. objavljena je knjiga akademika Stjepana Damjanovića *Novi filološki prinosi*. Knjiga sadrži autorove radove objavljene u različitim edicijama ili izložene na znanstvenim skupovima u razdoblju od 2006. do 2012. godine, što je precizno popisano i objašnjeno u Bibliografskoj bilješci pri kraju knjige. Okupljeni u ovoj knjizi ti radovi donose pregled novijega akademikova znanstvenoistraživačkoga rada na trima glavnim temama njegovoga znanstvenoga interesa, što slijedi i tematska struktura knjige: prvi je dio posvećen predstandardizacijskim razdobljima hrvatskoga jezika, s naglaskom na glagoljičnim tekstovima 16. stoljeća, drugi povijesti kroatistike i slavistike, a treći zavičajnim i kulturološkim temama.

Prvi dio knjige naslovljen je *Predstandardna razdoblja hrvatskoga jezika*, a obuhvaća osam radova akademika Stjepana Damjanovića. Otvara ga rad o hrvatskim srednjovjekovnim tekstovima te njihovoj – riječima akademika Eduarda Hercigonje – tropismenosti i trojezičnosti. Kao uvod u daljnji sadržaj autor podsjeća na najstarije hrvatske tekstove pisane glagoljicom, ćirilicom i latinicom te latinskim, hrvatskostaroslavenskim i hrvatskim jezikom. Vezano uz srednjovjekovne hrvatske glagoljične tekstove aktualizira se problema-

tika interferiranja te jezičnih idioma kojima su ti tekstovi pisani pa se sažeto iznose značajke hrvatskostaroslavenskoga i hrvatsko-staroslavenskoga te ističu zasluge hrvatskih glagoljaša za ulazak kajkavštine u hrvatsku knjigu i za razvoj hrvatskoga narodnog jezika, posebno putem pravnih glagoljičnih tekstova. Funkciju uvoda u problematiku autor dodjeljuje i idućemu tekstu naslovljenu *Predstandardna razdoblja hrvatskoga jezika*, u kojemu je kroz prizmu periodizacije hrvatske književnojezične povijesti Dalibora Brozovića, sažeto opisano jezično stanje u predstandardizacijskome razdoblju. Autor nas pritom upozorava i na novije pristupe problematici određenja početka hrvatskoga standardnog jezika, kao što je onaj Darije Gabrić-Bagarić koja ga vidi u 17. stoljeću, a na kraju ističe svu složenost te problematike uvjetovanu hrvatskom jezičnom i književnojezičnom posebnosti.

Pet sljedećih radova posvećeno je hrvatskim glagoljičnim tekstovima 16. stoljeća. Prvi je od njih *Jezik glagoljičnih tekstova šesnaestog stoljeća*, dakle stoljeća koje se često određivalo sutonom glagoljaštva, premda je, ističe akademik Stjepan Damjanović, glagoljični korpus tada „i dalje znatan, ali više nije središnji i najvažniji u bilježenju hrvatskoga jezika” (95). Riječ je, kako ističe autor, o znatno-

me korpusu koji je još uvijek u velikoj mjeri neistražen, „pa se o jeziku tih tekstova danas može govoriti samo u naznakama” (59). Taj korpus potvrđuje da glagoljaši u tome stoljeću „i dalje marljivo pišu i prepisuju, ali njihova društvena i gospodarska snaga nije dostatna da bi pratili tempo koji je nametnuo izum tiska i da bi držali korak s novim snagama koje su se i davanjem prednosti latinici u bilježenju hrvatskih idioma usklađivali sa zahtjevima novoga vremena” (59), stoga je „rukopisni glagoljični korpus XVI. stoljeća znatno veći od tiskanoga” (62). U svojoj pak ukupnosti taj korpus svjedoči, ističe S. Damjanović, da su glagoljični tekstovi 16. stoljeća u najvećoj mjeri čakavski, ali i da je crkvenoslavenska sastavnica još uvijek vrlo snažna, no gledani u cjelini hrvatskoga pisanog korpusa oni su „slika jezičnoga koncepta koji se sve odlučnije napušta” (96). Rasprava donosi autorove spoznaje i zaključke o jezičnim značajkama glagoljičnih tekstova 16. stoljeća utemeljene na analizi dijela toga korpusa pri čemu se posebno razmatra i nastavak tendencije kajkavskoga naslojanja.

Iduća rasprava posvećena je trima najstarijim poznatim hrvatskim početnicama – onoj tiskanoj 1527. godine, najljepšoj i prvoj cjelovito sačuvanoj, zatim Kožičićevu bukvaru tiskanomu u Rijeci 1530., poznatom i pod naslovom *Psaltir*, te protestantskoj *Tabli za dicu* iz 1561. godine. Navodeći vjerojatnost postojanja i starijih početnica, tri dosad poznate najstarije početnice autor ističe kao iznimne spomenike naše kulture proizašle iz ćirilometodske tradicije i izrasle na Konstantinovu – Ćirilovu učenju o pravu svakoga naroda na materinski jezik te kao znak

„plemenitih nastojanja da se uveća broj onih koji znaju čitati i pisati, da se umnoži čovjekova sposobnost da prima i daruje ‘plodove srca i uma’” (111).

Uz spomenutu *Tablu za dicu* vezujemo i početke autorova bavljenja hrvatskim protestantskim izdanjima još 1986. godine kada ju je transliterirao za potrebe objavljivanja pretiska te priredio pogovor. Posebno se taj interes intenzivirao zadnjih nekoliko godina, kada se akademik Stjepan Damjanović više posvetio filološkim istraživanjima protestantskoga tiska, o čemu svojim sadržajem svjedoči i ova njegova nova knjiga. U njoj su tri rasprave izravno posvećene hrvatskoglagojskim protestantskim izdanjima. Prva je od njih rasprava pod naslovom *Slova ostavljena i pogrišena* u kojoj je predstavljen u našoj filologiji do toga autorova rada objavljena 2010. g. nepoznat glagoljični tekst istoga naslova koji sadrži 16 stranica s ispravcima pogrešaka u glagoljičnome *Prvom delu Novoga testamanta* tiskanome 1562. u Urachu. Stjepan Damjanović taj korekturni glagoljični tekst ocjenjuje ne samo zanimljivim primjerom brige priređivača za ispravnost tiskanoga djela već i nadasve korisnim izvorom za razmatranje jezične koncepcije hrvatskih protestanata. Naime, analizirajući ispravke navedene u tome tekstu autor utvrđuje da se manje od trećine svih ispravaka odnosi na klasične tiskarske pogreške, „a sve druge promjene koje se zahtijevaju zapravo su nova grafijska ili jezična rješenja” (117) te upravo u njima vidi elemente važne za razmatranje značajki književnojezične koncepcije hrvatskih protestanata. Svojom vrhunskom filološkom analizom glagoljičnoga teksta ispravaka *Prvoga dela Novoga testamanta* akademik Damjanović

uočava brojne probleme s kojima su se hrvatski protestanti susretali u jezičnome oblikovanju svojih knjiga te zaključuje da su neovisno o svojim nastojanjima da se udalje od tradicionalnoga jezika hrvatskih glagoljskih liturgijskih knjiga, što su utvrdili prethodni istraživači njihovih izdanja, „ipak još u velikoj mjeri vezani uz hrvatsku biblijsku i liturgijsku tradiciju, prije svega onu iz glagoljične sastavnice srednjovjekovne hrvatske pismenosti” (128). Jezikoslovnim je koncepcijama i dvojbama hrvatskih protestanata posvećena i rasprava *Kakav je jezik za knjige prikladan*. U njoj autor na temelju analize predgovora u glagoljičnome (1562./1563.) i ćirilichnome (1563.) izdanju *Novoga testamenta* utvrđuje grafijske i jezične razlike među njima te zaključuje da se ćirilichno izdanje u većemu broju promatranih značajki vraća tradiciji hrvatskoglagoljskih liturgijskih knjiga dok su u glagoljičnome predgovoru registrirani češći odmaci sukladni drugim stilizacijama hrvatskoga književnog jezika. Iznimka je refleks jata koji je u ćirilichnome predgovoru više u skladu sa stanjem u čakavskim govorima, za razliku od glagoljičnoga predgovora u kojemu se slijedi tradicija glagoljskih crkvenih knjiga. I ovom je analizom autor potvrdio da su hrvatski protestanti raspravljali o jezičnome uređenju tekstova te su o tome ostavili izravna svjedočanstva, kojima hrvatska pisana baština u ostalome dijelu svoga korpusa toga vremena oskudijeva. I rasprava *Bilješke o jeziku glagoljičnoga protestantskog Katekizma iz 1561.* razmatra problematiku jezika i jezične koncepcije hrvatskih protestanata. Provedenom analizom Stjepan Damjanović utvrđuje da je temelj tekstu čakavski ikavsko-ekavski idiom te da čakavske je-

zične značajke prevladavaju u cijelome tekstu, no ovjerena su i „miješanja” pa uz čakavske dolaze i štokavske jezične značajke, u čemu autor vidi svjesno nastojanje hrvatskih protestanata da tekst učine „prihvatljivim na što širem terenu” (159). Ovim je svojim radovima akademik Damjanović revidirao i upotpunio tradicionalne poglede na jezičnu koncepciju hrvatskih protestanata, a povrh svega aktualizirao potrebu sustavna i na suvremenim jezikoslovnim teorijama utemeljena istraživanja jezika hrvatskih protestantskih izdanja te time, vjerujemo, motivirao i druge istraživače na istraživanje te važne sastavnice hrvatske književnojezične povijesti.

Prvi dio knjige zaključuje rasprava *Katančićev prijevod Biblije i počeci hrvatskoga jezičnog standarda*. Polazeći od teze da je „svaki novi prijevod Svetoga pisma osobito važan događaj za povijest jezika u kojem se prijevod ostvaruje” (160) jer je s jedne strane „neka vrsta retrospektivne izložbe ostvarenoga u dotadašnjem razvoju dotičnoga jezika”, a s druge strane, kada se počne upotrebljavati, „na različite načine utječe na oblikovanje jezičnih navika i jezične kulture pa time i na budućnost uporabe jezika o kojem je riječ” (160), akademik Stjepan Damjanović ističe važnost toga Katančićeva djela i ocjenjuje položaj njegova prijevoda Svetoga pisma u oblikovanju i povijesti hrvatskoga standardnog jezika. Pritom u njegovu doslovnu prevođenju latinskoga izvornika ne vidi slabost ili nedotjeranost, kako se to često ocjenjivalo u našoj filologiji, nego odabir sigurnosti i poštivanje značenja izvornika, a u jezičnim značajkama različitih hrvatskih književnojezičnih stilizacija „važan dokaz Katančićevih nadre-

gionalnih namjera” (170). Razmatrajući i ocjenjujući ulogu Katančićeva prijevoda Svetoga pisma u kontekstu suvremenih teorija standarda akademik zaključuje da se taj prijevod, pa i ukupno Katančićevo djelo, „pokazuje kao jedan od završnih i važnih koraka prema modernom hrvatskom jezičnom standardu” (172).

Drugi dio knjige pod zajedničkim naslovom *Iz povijesti kroatistike i slavistike* okuplja, kao i prvi dio, osam radova. Prvi je među njima rad *Staroslavenski jezik u slavističkim istraživanjima i sveučilišnoj nastavi*. Rad donosi pregled i dosege proučavanja staroslavenskoga jezika u slavističkim istraživanjima od začetaka do danas. Predstavljajući rad najznačajnijih svjetskih slavista, autor utvrđuje i mjesto koje je staroslavenski jezik imao u tadašnjoj slavistici. Posebno pritom razmatra i status staroslavenskoga jezika u sveučilišnoj nastavi. Akademik Damjanović utvrđuje da je nestanak slavistike kao jedinstvene discipline doveo ne samo do promjene položaja staroslavenskoga jezika u znanosti nego i u sveučilišnoj nastavi pa se smanjuje broj paleoslavističkih kolegija, a staroslavenski jezik se „s pozicije središnjega predmeta sve jasnije seli na poziciju uvodnoga kolegija” (181), koja je opet ugrožena u vrijeme aktualnih promjena u visokoškolskoj nastavi, osobito u zapadnoslavenskim zemljama. Ovaj je rad autora realna slika pozicije staroslavenskoga jezika u sveučilišnoj nastavi, ali i svojevrsan na dugogodišnjemu iskustvu utemeljen apel paleoslavista i sveučilišnoga profesora Stjepana Damjanovića za očuvanje proučavanja i poučavanja staroslavenskoga jezika i paleoslavističkih kolegija u sveučilišnoj nastavi, i to kao obvezatnih kolegija. To po akademiku

Damjanoviću znači i očuvanje uopće jezičnopovijesnih kolegija, uz ostalo i kao preduvjeta za razumijevanje suvremenih jezičnih procesa jer „jezikoslovci već dugo znaju da u svakom jezičnom stanju mogu prepoznati tragove njegove povijesti” (184). Zaseban je rad akademik Stjepan Damjanović posvetio i hrvatskim prinosima proučavanju i poučavanju staroslavenskoga jezika. Osim istaknutih pojedinaca koji su postavili temelje proučavanju i poučavanju staroslavenskoga jezika u nas te ga svojim radom sustavno razvijali i unaprjeđivali, što već desetljećima čini i sam autor u okviru Katedre za staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, posebno je istaknut i predstavljen rad Staroslavenskoga instituta – znanstvene institucije u kojoj se već više od šest desetljeća radom niza znanstvenika istražuje staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo te razvijaju novi naraštaji istraživača.

Stjepan Damjanović je zasebne radove posvetio i paleoslavističkim prinosima nekoliko hrvatskih znanstvenika. Tako je zasebnu pozornost posvetio paleoslavističkim temama Dalibora Brozovića, jednoga od najvećih hrvatskih lingvista, koji je u širini svojih lingvističkih interesa bio vrlo zainteresiran i za paleoslavističke teme te pitanja hrvatske jezične povijesti, slavista koji je svojim raspravama o praslavenskome jeziku pomagao „da se hrvatski slavisti, a i slavisti u susjednim državama, upoznaju s problemima koji su u središtu slavističkoga zanimanja, o najzanimljivijim gledištima i o najnovijoj znanstvenoj metodologiji. Pružali su, dakle, njegovi tekstovi priliku da smanjimo naša zaostajanja u poznavanju te problematike” (204–205).

Drugi je rad posvećen slabije poznatomu i gotovo zaboravljenomu hercegovačkomu franjevcu fra Leu Petroviću. Rad je naslovljen *Zaboravljeno poglavlje hrvatske paleoslavistike: fra Leo Petrović*, a u središtu je pozornosti doktorska disertacija fra Lea Petrovića *Disquisitio historica in originem usus slavici idiomatis in liturgia apud Slavos ac praesipue Chroatos* koju je napisao na latinskome jeziku i obranio 1908. g. na sveučilištu u Fribourgu te iste godine objavio u Mostaru pod izvornim naslovom. Stotinu godina poslije u knjizi *Leo Petrović prvi hercegovački franjevac doktor znanosti* (ur. fra Ante Marić) objavljen je pod naslovom *Povijesno istraživanje o početku uporabe slavenskoga jezika u liturgiji kod Slavena, napose Hrvata* prijevod spomenute disertacije na hrvatski jezik iz pera Šime Deme. Disertaciju fra Lea Petrovića akademik Damjanović ističe kao vrijedno djelo koje će nas „poticati ozbiljnošću svojega pristupa, obaviještenošću autora i njegovom sposobnošću da razborito razmišlja i razlikuje poštivanje znanstvenih autoriteta od nekritičkoga prihvaćanja njihovih dostignuća” (216).

Treći je u ovome krugu radova onaj posvećen akademiku Branku Fučiću i njegovu znamenitu djelu *Glagoljski natpisi*, svojevrsnu spomeniku hrvatskoj epigrafskoj glagoljskoj baštini i modelu za njezino istraživanje i očuvanje. Akademik Damjanović djela akademika Branka Fučića ubraja u „prekretna, gdje se brojne raznovrsne spoznaje stapaju u respektabilnu cjelinu” (235), od koje svaki dio „daje novo svjetlo, novi podaci i nova promišljanja starih spoznaja prepleću se na način koji potiče širenje obzorja i ukazuje na neiskorištene mogućnosti” (235).

Kao dugogodišnji aktivan član i čelnik Matice hrvatske, sada i njezin predsjednik, akademik Damjanović sustavno promišlja i promiče njezino djelovanje, što je vidljivo i u radu *Matica hrvatska i hrvatski jezik (Nacrt za studiju)* koji donosi uvid u jezikoslovnu izdavačku djelatnost Matice hrvatske „na razvoju hrvatske jezične kulture i jezikoslovne kroatistike” (245) za cijeloga njezina postojanja, ali i u njezinoj političkoj borbu za očuvanje i razvoj hrvatskoga jezika.

Dva zadnja rada u ovome dijelu knjige posvećena su znamenitim hrvatskim slavistima Vatroslavu Jagiću i Stjepanu Ivšiću. U radu *Filićeva knjiga 'Lik Vatroslava Jagića'* predstavljena je knjiga Krešimira Filića objavljena 1963. koja sadrži pregled života i djela slavnoga Vatroslava Jagića, a detaljan autorov pregled filološkoga djela velikoga Stjepana Ivšića zaključuje drugi dio knjige.

Treći dio knjige *Novi filološki prinosi* naslovljen je *Zavičajnici* te sadrži četiri rada u kojima se obrađuju teme vezane uz autorovu rodnu Slavoniju te uz Osječani- na Josipa Jurja Strossmayera, đakovačkoga biskupa i utemeljitelja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Dva su rada izravno posvećena autorovim zavičajnim, slavonskim temama. Prvi od njih – *Šokačko lice hrvatske književnosti* – predgovor je knjizi *Šokadija i Šokci u književnoj riječi* (prir. Katica Čorkalo Jemrić i Stjepan Damjanović, 2007.), hrestomatiji hrvatskih književnih tekstova od klasicizma i prosvjetiteljstva do naših dana kojima su autori slavonski Šokci, a u drugome radu – *Šokačka rič i šokački ugodaj* – analizira se odnos standardnojezičnih i nestandardnojezičnih elemenata u romanu *Šuma i šokci* (1940.) autorice Mare Švel.

Zadnja dva rada u trećemu dijelu knjige prelaze granice zavičajnoga, a zajednička im je okosnica biskup Josip Juraj Strossmayer. Rad *Prošlost u sadašnjosti: Sveta Braća, Strossmayer i mi* govor je što ga je akademik Stjepan Damjanović održao 6. svibnja 2011. u Osijeku u povodu 150. obljetnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Autor prikazuje biskupa Strossmayera kroz neke njegove važnije ideje i načine djelovanja te njegov odnos prema povijesti. Posebno ga pritom ističe kao sljedbenika i promicatelja djela Svete Braće i čuvara ćirilometodske baštine te izvrsnoga poznavatelja povijesti i povijesnih procesa. Osobita je vrijednost ovoga rada i vrlo jasna, a opet nenametljiva namjera profesora Damjanovića da neka razmišljanja i vrijednosti J. J. Strossmayera prenese čitateljima kao pouku za budućnost pa, primjerice, posebno ističe njegovu građansku i intelektualnu hrabrost i svijest „da moćni nisu svemoćni i da ne treba odustajati od pravednih zahtjeva i plemenitih ciljeva” (310). Strossmayerove misli i ideje koje su zaokupile autorovu pozornost govore mnogo o Strossmayeru, ali mnogo govore upravo i o profesoru Damjanoviću, jer ističu sve znanstvene, intelektualne, ali i općeljudske vrijednosti kojima se i sam vodi u svome djelovanju i koje prenosi svojim suradnicima i učenicima.

Kao i brojni drugi znanstvenici i akademik Damjanović je prepisku Rački – Strossmayer prepoznao kao prvorazredan izvor za istraživanje moderne hrvatske povijesti. Ponajprije ga je ta korespondencija privukla kao izvor za istraživanje ćirilometodske problematike, a potom je u njoj prepoznao i izvor za upoznavanje ne samo biskupa i Akademijina utemelji-

telja J. J. Strossmayera te prvoga Akademijina predsjednika Franje Račkoga nego i niza znanstvenika i umjetnika u 19. stoljeću. Svemu je tome posvećen rad naslovljen *Znanstvenici i umjetnici u prepisci Rački – Strossmayer*. U prvome je dijelu toga rada autor iznio osnovne podatke o prepisci Franje Račkoga i Josipa Jurja Strossmayera, istaknuo Strossmayerove stavove o darovitosti, vrijednosti rada, znanja i obrazovanja, izdvojio neke dijelove prepiske vezane uz Akademiju te predstavio jednu od najzastupljenijih tema u prepisci – ćirilometodsku problematiku, kojom su i Rački i Strossmayer bili okupirani. U drugome je dijelu izdvojio neke od uglednika iz javnoga života koji se češće spominju u toj prepisci, kao što su: Vatroslav Jagić, August Šenoa, Fran Kurelac, Franjo Iveković, Iso Kršnjavi i Vladimir Sergejevič Solovjev, te na temelju analize prepiske zaključio što o njima misle Rački i Strossmayer.

Umjesto pogovora, knjigu zaključuje posebno važna rasprava programatskih značajki naslovljena *Jezik i identitet*, u kojoj akademik Damjanović promišlja o pitanjima sudjelovanja jezika u izgradnji identiteta te određenja identiteta jezika. Utemeljeno na modernim lingvističkim teorijama razmatra i komentira pitanje jezičnoga identiteta uopće, a ponajprije identiteta hrvatskoga jezika. Zanima ga i odnos nejezikoslovaca prema jeziku pa navodi primjere iz hrvatskoga pjesništva iz kojih ga iščitava. Ovom svojom raspravom autor za hrvatski jezik posebno naglašava važnost ispravnoga shvaćanja homogenosti kojoj, misleći na bogatstvo idioma hrvatskoga jezika, „poštivanje razlika (pa i uživanje u njima) može samo pomoći” (347), što „ne smijemo miješati s

nemarnim odnosom prema hrvatskom jezičnom standardu” (347) jer upravo njime „premošćujemo svoje povijesne i zemljopisne raznolikosti” (347) pa valja biti svjestan njegove važnosti i sustavno skrbiti o njemu. Akademik naglašava da nam je za to potrebna jezična politika „koja se neće temeljiti na imaginarnim i pretjeranim strahovima i tjeranju vještica” već će „realno procjenjivati opasnosti i teškoće s kojima će se u neposrednoj i daljnjoj budućnosti hrvatski jezik sretati” (348). U svemu će, zaključuje akademik Stjepan Damjanović, „presudna biti svijest naše zajednice da je hrvatski jezik bitno obilježje hrvatske narodne posebnosti” (348).

Dodajmo na kraju da je uz spomenute radove i *Bibliografsku bilješku* knjiga opremljena popisom literature od 311 bibliografskih jedinica, kazalom imena i bilješkom o autoru, a u njezinu su priređivanju za tisak sudjelovale i Romana Horvat kao glavna urednica, Vesna Zednik kao izvršna urednica te recenzenti Tanja Kušćević i Josip Lisac.

Ova dvanaesta po redu autorska knjiga Stjepana Damjanovića na jednome mjestu donosi okupljene njegove filološke prinose nastale u posljednjih nekoliko godina. Osim što su time oni postali lako dostupni čitateljima, način na koji su strukturirani, međusobno povezani i uvje-

tovani i u ovoj knjizi potvrđuje prethodnu duboku promišljenost te jasnu tematsku i metodološku osmišljenost akademikova rada na istraživanju i proučavanju hrvatske jezične povijesti, ponajprije njezina glagoljaškoga korpusa, ali i važnost te opravdanost rada na proučavanju hrvatske jezikoslovne i filološke tradicije. Uz to se posebno ističe i potreba, zapravo obveza bavljenja i zavičajnim te općekulturološkim temama, čemu je autor, uz svoje glavne znanstvene preokupacije, sustavno posvećen u svojem znanstvenome, stručnome i javnome radu. Kao vrhunski intelektualac i humanist, a pogotovo i kao sveučilišni profesor, akademik Stjepan Damjanović u svakoj prigodi svoga rada pa i na stranicama ove svoje nove knjige, uz prepoznatljivu znanstvenu akribiju i utemeljenost, nenametljivo, ali sustavno i vrlo jasno djeluje prosvjetiteljski uzdižući pritom vrijednosti rada i poštenja, intelektualne čestitosti i kritičke misli, otvorenosti i osviještenosti. Kao i cjelokupnim svojim znanstvenim i nastavnim radom i *Novim filološkim prinosima* akademik Stjepan Damjanović povrh svega uči kako filološki razmišljati, interpretirati i reinterpreterirati, analizirati i sintetizirati, preispitivati. Ni ovaj put naš Profesor nije propustio u punoj mjeri biti „meštro” i „učiti i prosvjećati plku tmu”.

Sanja Holjevac